

Zintegrowany Program Rozwoju Fundacji (2025-2027): Od Bezpośredniego Wsparcia do Systemowej Zmiany na Rzecz Dobra Dziecka

I. Misja i Wizja Strategiczna Fundacji

Wizja Fundacji

Wizją Fundacji jest stworzenie na świecie środowiska, w którym dobro dziecka po rozstaniu rodziców jest wartością nadrzędną, a fundamentalne prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców jest bezwzględnie chronione.¹ Dążymy do świata, w którym zjawisko alienacji rodzicielskiej jest społecznie i prawnie potępiane jako forma przemocy emocjonalnej, a system prawny aktywnie jej przeciwdziała. Chcemy transformacji paradygmatu z "walki o dziecko" na "współpracę dla dobra dziecka" na każdym poziomie – od indywidualnych rodzin po międzynarodowe instytucje prawne.[1, 1] Celem jest osiągnięcie stanu, w którym każde dziecko, niezależnie od statusu relacji między jego rodzicami, ma zagwarantowane prawo do stabilności emocjonalnej, bezpieczeństwa materialnego oraz niezakłóconej więzi z obojgiem rodziców, co stanowi fundament jego prawidłowego rozwoju psychicznego i społecznego.¹

Misja Fundacji

Naszą misją jest aktywne przeciwdziałanie alienacji rodzicielskiej oraz wspieranie rodziców i dzieci doświadczających tej formy przemocy.¹ Realizujemy naszą wizję poprzez zintegrowaną, dwufilarową strategię, która łączy interwencję na poziomie mikro z działaniami na poziomie makro. Filar I to bezpośrednie, kompleksowe wsparcie psycho-prawne dla rodzin dotkniętych alienacją, wyposażające je w narzędzia do odzyskania więzi i konstruktywnego rodzicielstwa ponad konfliktem. Filar II to strategiczne rzecznictwo na rzecz fundamentalnych zmian w prawie rodzinnym, eliminujących systemowe przyczyny konfliktów i krzywdy dzieci. Działania na poziomie mikro (rodziny) informują i wzmacniają nasze działania na poziomie makro (prawo), tworząc samonapędzający się cykl pozytywnej zmiany.[1, 1] Ta synergia jest kluczem do naszej skuteczności – nie tylko reagujemy na kryzysy, ale przede wszystkim dążymy do usunięcia ich źródłowych przyczyn.

Cele Strategiczne na lata 2025-2027

W perspektywie najbliższych trzech lat Fundacja koncentruje swoje działania na osiągnięciu czterech kluczowych celów strategicznych, które stanowią mierzalne kamienie milowe na drodze do realizacji naszej wizji:

1. **Wzmocnienie Rodzin:** Objęcie kompleksowym wsparciem alienowanych rodziców i dzieci w ramach programu "Spokojne Rodzicielstwo", co przełoży się na mierzalną odbudowę zerwanych więzi oraz spadek wskaźników lęku i depresji u objętych pomocą dzieci.¹
2. **Reforma Prawa:** Wprowadzenie do prac parlamentarnych i aktywne procedowanie co najmniej dwóch kluczowych projektów ustaw: o ustanowieniu opieki naprzemiennej jako standardowego, domyślnego rozwiązania w sprawach okołorozwodowych oraz o wdrożeniu prawnie wiążącego, sprawiedliwego systemu alimentacyjnego opartego na modelu "Tablic Alimentacyjnych 360°".¹
3. **Usprawnienie Systemu:** Aktywna współpraca i doradztwo dla Ministerstwa Sprawiedliwości w celu wdrożenia głębokiej reformy Opiniodawczych Zespołów Sądowych Specjalistów (OZSS), w tym branie czynnego udziału w doradztwie nad kształtowaniem przepisów prawa, co przełamie obecny monopol i podniesie jakość opinii sądowych.¹
4. **Budowanie Świadomości:** Uczynienie Fundacji wiodącym, światowym, eksperckim głosem w debacie publicznej na temat alienacji rodzicielskiej i praw dziecka w sytuacjach okołorozwodowych, poprzez publikację raportów, organizację konferencji i aktywną obecność w mediach, co doprowadzi do zmiany postrzegania publicznego opieki naprzemiennej jako rozwiązania najkorzystniejszego dla dziecka.¹

II. Diagnoza Sytuacji: Dziecko w Centrum Konfliktu Okołorozwodowego (Analiza 2025)

Skala Problemu i Jego Ludzki Wymiar

Na całym świecie miliony dzieci każdego roku doświadczają rozpadu związku swoich rodziców. W samej Polsce jest to około 75 000 dzieci rocznie, wliczając w to rozwody, separacje i rozstania w związkach nieformalnych.¹ Ta liczba nie jest jedynie abstrakcyjną statystyką; reprezentuje miliony indywidualnych historii dzieci, które stają w obliczu traumy, głębokich zaburzeń emocjonalnych i rozdzierającego konfliktu lojalności. Problem o tak masowej skali jest dodatkowo pogłębiany przez systemowe niewydolności instytucji państwowych, które zamiast łagodzić i rozwiązywać konflikty, często stają się areną ich eskalacji, z dzieckiem w epicentrum.[1, 1] Długotrwałe procesy sądowe, frustracja i wyczerpanie emocjonalne rodziców tworzą toksyczne środowisko, które w sposób bezpośredni i długofalowy zagraża prawidłowemu rozwojowi małoletnich.

Kryzys Zaufania do Instytucji: Dysfunkcja Systemu Opiniowania Sądowego (OZSS)

Opiniodawcze Zespoły Sądowych Specjalistów (OZSS) stanowią kluczowy, lecz głęboko dysfunkcyjny element polskiego sądownictwa rodzinnego. Ich niewydolność jest jednym z głównych czynników eskalujących konflikty i przedłużających cierpienie dzieci.

- **Paraliżujące Opóźnienia:** Dane z pierwszej połowy 2024 roku wskazują, że średni czas oczekiwania na opinię psychologiczną w sprawach opiekuńczych wynosił aż 210 dni.¹ Analiza spraw prowadzonych przez Rzecznika Praw Dziecka (RPD) potwierdza, że terminy przekraczające rok nie są zjawiskiem incydentalnym, a interwencje sądów o przyspieszenie postępowań często nie przynoszą rezultatu.² Takie opóźnienia są destrukcyjne, ponieważ w tym czasie utrwala się negatywne postawy rodzicielskie, a dziecko jest dłużej poddawane szkodliwym manipulacjom.

- **Niska Jakość i Brak Standardów:** Opinie wydawane przez OZSS są powszechnie krytykowane za niską jakość merytoryczną, stroniczość, pobieżność oraz ignorowanie kluczowych dowodów, takich jak nagrania audio czy wideo.¹ Brak centralnie finansowanych, obowiązkowych szkoleń i systematycznej superwizji prowadzi do braku jednolitych standardów metodologicznych w skali kraju.¹ W efekcie opinia, która powinna być jedynie jednym z dowodów w sprawie, w praktyce często staje się dla sądu "wyrocznią", co podważa zaufanie do całego systemu.¹
- **Powolna Reakcja Rządowa:** Mimo licznych apeli Rzecznika Praw Dziecka² i powołania przez Ministra Sprawiedliwości specjalnego pełnomocnika ds. ustawy o biegłych sądowych, prace legislacyjne nad reformą postępują niezwykle wolno. Zgodnie z zapowiedziami resortu, gotowy projekt ma trafić do prac legislacyjnych dopiero w trzecim kwartale 2025 roku.⁴ Co więcej, plan pracy Najwyższej Izby Kontroli na 2025 rok nie przewiduje kontroli funkcjonowania OZSS, co oznacza brak dodatkowego, zewnętrznego audytu i presji na zmiany w najbliższym czasie.⁵

Próżnia Prawna i Jej Konsekwencje

Obecny stan polskiego prawa rodzinnego charakteryzuje się fundamentalnymi lukami, które generują niepewność, sprzyjają konfliktom i stawiają Polskę w sprzeczności z nowoczesnymi, opartymi na badaniach standardami europejskimi.

- **Opieka Naprzemienna – Standard w Europie, Wyjątek w Polsce:** W krajach takich jak Belgia czy Szwecja w modelu opieki naprzemiennej wychowuje się ponad 30% dzieci po rozstaniu rodziców⁸, a w Holandii czy Danii odsetek ten wynosi od 20% do 30%.⁸ Tymczasem w Polsce, z powodu braku definicji prawnej w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym, rozwiązanie to pozostaje wyjątkiem, a nie regułą. Jego zastosowanie jest w praktyce uzależnione od zgody i zdolności do współpracy rodziców, co w warunkach wysokiego konfliktu jest postulatem nierealnym.¹ Taki stan prawny jest sprzeczny z przytłaczającymi dowodami naukowymi. Obszerne metaanalizy, obejmujące dziesiątki międzynarodowych badań, jednoznacznie wskazują, że dzieci w opiece naprzemiennej wykazują lepszy dobrostan psychiczny, mniej zaburzeń emocjonalnych i lepsze wyniki w nauce, a ich poziom rozwoju jest porównywalny z dziećmi z pełnych rodzin – co istotne, korzyści te utrzymują się niezależnie od poziomu konfliktu między rodzicami.¹¹ Statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości za 2024 rok, wskazujące na wysoki (95%) odsetek uwzględniania wniosków ojców o opiekę, świadczą o gotowości sądów do równego traktowania rodziców, jednak niska ogólna liczba takich wniosków (ok. 4000) potwierdza, że opieka naprzemienna nie jest postrzegana jako rozwiązanie domyślne.¹³

- **System Alimentacyjny – Chaos i niesprawiedliwość:** Propozycja niewiążących tabel alimentacyjnych, przedstawiona przez Ministerstwo Sprawiedliwości w lipcu 2025 roku, okazała się spektakularną porażką i po fali miażdżącej krytyki została wycofana.¹⁴ Główne wady metodologiczne, takie jak oparcie wyliczeń na dochodzie brutto, prowadziły w skrajnych przypadkach do absurdalnych wyników, w których suma alimentów przewyższała dochód netto rodzica zobowiązanego do ich płacenia.¹⁴ Ponadto, tabele te zupełnie ignorowały specyfikę i podział kosztów w modelu opieki naprzemiennej. To fiasko tworzy głęboką próżnię prawną, którą sądy wypełniają w sposób nieprzewidywalny i niespójny, co staje się kolejnym polem do eskalacji sporów. Stanowi to rażący kontrast z dojrzałymi systemami europejskimi, takimi jak niemiecka Düsseldorfer Tabelle, która jest corocznie aktualizowana i stanowi uznany, choć formalnie niewiążący, standard dla sądów. Opiera się ona na dochodzie netto, wieku dziecka, precyzyjnych odliczeniach i jest regularnie dostosowywana do zmieniających się realiów ekonomicznych.¹⁷

Alienacja Rodzicielska – Sedno Problemu

W centrum wielu konfliktów okołorozwodowych leży alienacja rodzicielska – forma przemocy emocjonalnej, w której jeden z rodziców manipuluje dzieckiem, aby odrzuciło drugiego rodzica.¹ Jest to zestaw destrukcyjnych zachowań, mających na celu osłabienie lub całkowite zniszczenie więzi dziecka z drugim rodzicem.

- **Fakty Behawioralne:** W sprawach rodzinnych powszechnie obserwuje się zestaw szkodliwych działań, takich jak systematyczne oczernianie drugiego rodzica, utrudnianie lub uniemożliwianie kontaktu, wciąganie dziecka w konflikt lojalności, a także manipulowanie jego uczuciami i postawami w celu doprowadzenia do odrzucenia drugiego rodzica.¹ Fundacja stoi na stanowisku, że takie działania są niedopuszczalną formą przemocy psychicznej, a prawo dziecka do niezakłóconej relacji z obojgiem rodziców musi być chronione.
- **Dramatyczne Skutki dla Dzieci:** Najnowsze badania naukowe z 2025 roku potwierdzają, że dzieci poddawane takim działaniom doświadczają znacznie podwyższonego poziomu lęku, niepokoju, problemów zdrowotnych i trudności behawioralnych.²² Długofalowe konsekwencje są jeszcze poważniejsze i obejmują depresję, zaburzenia lękowe i osobowości, problemy z budowaniem własnej tożsamości, niskie poczucie własnej wartości oraz poważne trudności w nawiązywaniu zdrowych, stabilnych relacji w dorosłym życiu.²³
- **Stanowisko Fundacji:** Mimo trwających na świecie debat terminologicznych²⁶, Fundacja świadomie używa pojęcia "alienacja rodzicielska", aby jednoznacznie nazwać i potępić tę formę krzywdzenia dzieci. Naszym celem jest budowanie świadomości społecznej i

prawnej na temat tego zjawiska oraz dostarczanie realnego wsparcia jego ofiarom – zarówno dzieciom, jak i odrzucanym rodzicom.¹

Tabela 1: Kluczowe Dysfunkcje Systemowe i Ich Wpływ na Dziecko (Stan na 2025 r.)			
Obszar Dysfunkcji	Diagnoza Problemu	Skutek dla Dziecka i Rodziny	Źródło Danych
Opiniowanie Sądowe (OZSS)	Przewlekłość postępowań (średnio 210 dni), niska jakość opinii, brak jednolitych standardów i supervizji, monopol instytucjonalny.	Eskalacja konfliktu, przedłużająca się trauma dziecka, utrwalanie manipulacji, poczucie bezradności i niesprawiedliwości u rodziców.	¹
System Alimentacyjny	Brak wiążących, sprawiedliwych standardów; fiasko i wycofanie propozycji ministerialnych opartych na błędnej metodologii (dochód brutto).	Nieprzewidywalność orzeczeń, eskalacja sporów o pieniądze, które stają się narzędziem walki; ryzyko ubóstwa dziecka lub finansowej ruiny rodzica.	¹
Ramy Prawne Opieki	Brak definicji prawnej opieki naprzemiennej jako	Utrwalanie modelu "rodzica weekendowego",	¹

	standardu; uzależnienie jej od zgody rodziców, co jest nierealne w konflikcie.	osłabienie więzi z jednym z rodziców, pozbawienie dziecka korzyści płynących z równego udziału obojga rodziców w wychowaniu.	
Reakcja na Przemoc Emocjonalną	Niewystarczające rozpoznawanie i reagowanie na zjawisko alienacji rodzicielskiej jako formy przemocy psychicznej.	Brak skutecznej ochrony dziecka przed manipulacją; ryzyko trwałego zerwania więzi z jednym z rodziców i długofalowych zaburzeń psychicznych.	1

III. Zintegrowany Program Działalności Fundacji: Dwa Filary, Jeden Cel

Wprowadzenie

Nasz program opiera się na synergii dwóch komplementarnych filarów, które razem tworzą kompleksową i spójną strategię zmiany. Filar I, **„Spokojne Rodzicielstwo”**, to nasza odpowiedź na natychmiastowe potrzeby rodzin – to "pierwsza pomoc" w kryzysie, dostarczająca konkretnych narzędzi do przetrwania w obecnym, dysfunkcyjnym systemie. Filar II, **„Rodzice = Dziecko”**, to nasza strategiczna inwestycja w przyszłość – to leczenie systemowych "chorób przewlekłych", które ten kryzys powodują.

Ta dwutorowość jest naszą największą siłą. Działania w ramach Filaru I nie są jedynie działalnością charytatywną; funkcjonują jako laboratorium badawczo-rozwojowe dla Filaru II.

Dostarczają nam bezcennych danych, autentycznych studiów przypadku i moralnej legitymizacji do prowadzenia skutecznego rzecznictwa. Zamiast przedstawiać decydującym abstrakcyjne argumenty, możemy pokazać im realne, udokumentowane historie rodzin, którym system złamał życie. Z kolei sukcesy w Filarze II – uchwalenie nowych, sprawiedliwych praw – tworzą lepsze warunki i otoczenie prawne dla efektywności naszych interwencji w Filarze I. W ten sposób powstaje potężna, samowzmacniająca się pętla zwrotna, w której pomoc indywidualna napędza zmianę systemową, a zmiana systemowa ułatwia pomoc indywidualną.

Filar I: Bezpośrednie Wsparcie dla Rodzin – Program „Spokojne Rodzicielstwo”

1

Ten filar stanowi trzon naszych działań operacyjnych, skierowanych bezpośrednio do rodziców i dzieci doświadczających alienacji rodzicielskiej oraz profesjonalistów pracujących z rodzinami w kryzysie.

Moduł dla Rodziców: „Rodzicielstwo ponad konfliktem”

- **Prawna Nawigacja:** Intensywne warsztaty wyposażające rodziców w praktyczną wiedzę, jak skutecznie poruszać się w ramach obecnego, niewydolnego systemu. Uczestnicy uczą się, jak samodzielnie przygotowywać pisma procesowe, jak strategicznie przygotować się do badania w OZSS, a przede wszystkim – jak formułować merytoryczne i skuteczne zarzuty do nierzetelnych opinii biegłych. Jest to kluczowe narzędzie "samoobrony prawnej", które pozwala odzyskać poczucie sprawczości w obliczu systemowych opóźnień i nieprzewidywalności.¹
- **Psychoedukacja i Przeciwdziałanie Alienacji Rodzicielskiej:** Warsztaty skupione na identyfikacji i przeciwdziałaniu konkretnym zachowaniom alienacyjnym. Program pomaga rodzicom zrozumieć psychologiczne mechanizmy konfliktu, pracować nad własnymi trudnymi emocjami związanymi z rozstaniem i uczy, jak nie przenosić osobistych żalów i urazów na sferę rodzicielską, chroniąc w ten sposób dziecko przed skutkami alienacji.¹
- **Kompetencje Komunikacyjne:** Praktyczne treningi budowania zdrowej, autentycznej relacji z dzieckiem oraz asertywnej, zorientowanej na rozwiązanie komunikacji z drugim rodzicem. Szczególny nacisk kładziony jest na umiejętność "odszyfrowywania" prawdziwych potrzeb i lęków dziecka, które często kryją się za jego słowami, co pozwala

na budowanie więzi opartej na zaufaniu i bezpieczeństwie.¹

Moduł dla Dzieci i Młodzieży: „Moje życie, moi rodzice”

- **Terapia i Grupy Wsparcia dla Dzieci Doświadczających Alienacji:** Stworzenie bezpiecznej przestrzeni (w formie spotkań indywidualnych i grupowych, również w formule online) dla dzieci i młodzieży, gdzie mogą one swobodnie wyrażać swoje uczucia, lęki i obawy bez poczucia winy czy konfliktu lojalności wobec któregoś z rodziców. Jest to bezpośrednia odpowiedź na udokumentowane w badaniach skutki psychologiczne konfliktu i alienacji, takie jak lęk, niepokój i symptomy depresyjne.¹
- **Budowanie Tożsamości i Poczucia Wartości:** Zajęcia kreatywne, artystyczne i rozwojowe, których celem jest pomoc dzieciom w odbudowie poczucia własnej wartości i spójnej tożsamości, często nadszarpniętych przez bycie w centrum konfliktu rodziców i poddawanie presji alienacyjnej.¹

Moduł dla Profesjonalistów: „Specjalista w Obliczu Konfliktu Rodzinnego”

- **Diagnostyka i Interwencja w Przypadkach Alienacji:** Wspecjalizowane szkolenia dla prawników, mediatorów, psychologów, pedagogów i kuratorów sądowych z zakresu identyfikacji i adekwatnego reagowania na subtelne formy przemocy emocjonalnej i zachowań manipulacyjnych w rodzinach, charakterystycznych dla alienacji rodzicielskiej.¹
- **Aspekty Prawne w Praktyce:** Zaawansowane szkolenia z taktyki procesowej, ze szczególnym uwzględnieniem metod skutecznego podważania nierzetelnych i metodologicznie wadliwych opinii OZSS. Celem jest wzmocnienie kompetencji profesjonalistów, aby mogli oni efektywniej chronić interesy dziecka i jego prawo do opieki obojga rodziców w postępowaniu sądowym.¹

Filar II: Rzecznictwo na Rzecz Zmian Systemowych – Inicjatywa „Rodzice = Dziecko”

1

Ten filar koncentruje się na długofalowej zmianie systemowej poprzez strategiczne działania

legislacyjne i rzecznicze, mające na celu usunięcie fundamentalnych przyczyn problemów, z którymi borykają się rodziny.

Cel Legislacyjny 1: Ustanowienie Opieki Naprzemiennej jako Standardu

- **Działanie:** Opracowanie we współpracy z ekspertami i złożenie w parlamencie kompleksowego projektu nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który wprowadzi opiekę naprzemienną jako domyślne, standardowe rozwiązanie orzekane przez sąd w przypadku rozstania rodziców. Sąd mógłby odstąpić od tej zasady jedynie w ściśle określonych, uzasadnionych przypadkach zagrożenia dobra dziecka. Projekt będzie poparty solidnym uzasadnieniem, opartym na przytłaczających dowodach naukowych z badań międzynarodowych⁸ oraz na analizie pozytywnych trendów w polskim orzecznictwie, które wskazują na gotowość sądów do stosowania tego rozwiązania.¹³

Cel Legislacyjny 2: Wdrożenie Sprawiedliwego Systemu Alimentacyjnego („Tablice Alimentacyjne 360°”)

- **Działanie:** Opracowanie i szerokie promowanie autorskiego, gotowego do implementacji, prawnie wiążącego modelu tabel alimentacyjnych. Będzie to merytoryczna i konstruktywna odpowiedź na fiasko propozycji ministerialnych z 2025 roku.¹⁴ Nasz model "Alimenty 360°" będzie oparty na dochodzie **netto** rodzica, uwzględnił trzy kategorie kosztów (podstawowe, dodatkowe i dopłatę wyrównawczą na cele mieszkaniowe) i będzie w pełni zintegrowany z modelem opieki naprzemiennej. Koncepcja będzie czerpać z najlepszych, sprawdzonych praktyk europejskich, w szczególności z niemieckiej Düsseldorfer Tabelle, adaptując jej logikę do polskich realiów.¹

Cel Legislacyjny 3: Kompleksowa Reforma Systemu Opiniowania Sądowego (OZSS)

- **Działanie:** Prowadzenie intensywnego lobbingu i działań rzeczniczych na rzecz przyjęcia nowej ustawy o biegłych sądowych, która przełamie szkodliwy monopol OZSS poprzez

stworzenie transparentnego systemu certyfikacji dla niezależnych, prywatnych ośrodków diagnostycznych. Równolegle będziemy wywierać presję na Ministerstwo Sprawiedliwości w celu wdrożenia głębokiej reformy wewnętrznej istniejących OZSS, obejmującej radykalne podniesienie wynagrodzeń powiązane ze średnią krajową, wprowadzenie jasnej ścieżki kariery zawodowej oraz ustanowienie systemu obowiązkowych, finansowanych centralnie superwizji i szkoleń, co jest warunkiem koniecznym do podniesienia jakości ich pracy.¹

IV. Strategiczny Harmonogram Działań (2025-2027)

Poniższy harmonogram przedstawia zintegrowany plan działań Fundacji na lata 2025-2027, łącząc kluczowe zadania z obu filarów strategicznych. Ukazuje on równoległy i wzajemnie powiązany charakter naszych interwencji, zapewniając jasną mapę drogową dla realizacji postawionych celów.

Tabela 2: Zintegrowany Harmonogram Działań Fundacji na lata 2025- 2027				
Okres	Działania Filar I: "Spokojne Rodzicielstwo "	Działania Filar II: "Rodzice = Dziecko"	Kluczowe Kamienie Milowe	Odpowiedzial ni
Q4 2025	Podpisanie porozumień z pierwszymi szkołami i ośrodkami terapii.	Powołanie zespołu ekspertów legislacyjnych (prawnicy, analitycy).	Uruchomienie programu pilotażowego Filaru I. Opracowanie wstępnych	Prezes Fundacji, Dyrektor Programowy

	Przygotowanie materiałów szkoleniowych. Rekrutacja do pilotażowej edycji warsztatów.	Rozpoczęcie prac analitycznych nad prawem porównawczym (opieka naprzemienna, systemy alimentacyjne).	założeń do projektów ustaw.	
Q1-Q2 2026	Realizacja I edycji warsztatów dla rodziców i grup wsparcia dla dzieci. Przeprowadzenie pierwszych szkoleń dla specjalistów. Uruchomienie platformy e-learningowej z materiałami.	Opracowanie finalnych wersji projektów ustaw (opieka naprzemienna, "Alimenty 360°") wraz z uzasadnieniami. Nawiązanie oficjalnych kontaktów z RPD i RPO.	Zakończenie I edycji programu, zebranie danych ewaluacyjnych. Formalne złożenie projektów ustaw w Sejmie.	Zespół Projektowy, Zespół Rzecznicy
Q3-Q4 2026	Realizacja II edycji programu. Rozwój sieci partnerów (kolejne szkoły, kancelarie). Publikacja pierwszych historii sukcesu	Uruchomienie kampanii komunikacyjnej i medialnej. Prowadzenie spotkań lobbingsowych z zespołami parlamentarnymi. Publikacja raportu "Dziecko w Rozwodzie:	Uzyskanie statusu projektu procedowanego w komisjach sejmowych. Osiągnięcie szerokiego zasięgu medialnego kampanii.	Specjalista ds. Komunikacji, Zespół Rzecznicy

	beneficjentów.	Analiza Systemowa 2026".		
2027	Skalowanie programu "Spokojne Rodzicielstwo" na kolejne województwa. Stworzenie programu certyfikacji dla trenerów Fundacji.	Aktywny udział w procesie legislacyjnym (konsultacje, posiedzenia komisji). Prowadzenie działań rzeczniczych na rzecz reformy OZSS w Ministerstwie Sprawiedliwości.	Uchwalenie co najmniej jednej z kluczowych ustaw. Wdrożenie przez MS konkretnych kroków reformujących OZSS.	Zespół Prawny, Dział Monitoringu

V. Mapa Partnerstw i Współpracy Instytucjonalnej

Sukces naszej zintegrowanej strategii jest nierozzerwalnie związany z budową szerokiej i silnej koalicji partnerów z sektora publicznego, pozarządowego i biznesowego. Nasze podejście opiera się na synergii i poszukiwaniu wspólnych celów.

Partnerzy Publiczni i Rządowi

- Ministerstwo Sprawiedliwości:** Jest to kluczowy partner i jednocześnie główny adresat naszych działań rzeczniczych. Współpraca będzie polegać na aktywnym udziale w konsultacjach publicznych dotyczących reformy OZSS i projektu ustawy o biegłych sądowych ⁴, a także na prezentacji naszego modelu "Alimenty 360°" jako gotowego,

merytorycznego rozwiązania po fiasku tabel ministerialnych.¹ Naszym celem jest pozycjonowanie Fundacji jako konstruktywnego, eksperckiego partnera dla resortu.

- **Rzecznik Praw Dziecka / Rzecznik Praw Obywatelskich:** To nasi strategiczni sojusznicy w działaniach na rzecz ochrony praw dziecka. Będziemy dążyć do wydawania wspólnych stanowisk, opinii i rekomendacji legislacyjnych, co znacząco wzmocni siłę naszego przekazu i legitymizację naszych postulatów w debacie publicznej.¹
- **Kuratoria Oświaty i Sądy:** To partnerzy operacyjni dla Filaru I. Współpraca z kuratoriami umożliwi nam dotarcie z programem warsztatów do szkół, a kontakty z wydziałami rodzinnymi sądów pozwolą na stworzenie systemu skierowań dla rodzin potrzebujących wsparcia psycho-prawnego.¹

Partnerzy Merytoryczni i Sektor NGO

- **Kancelarie Prawne:** Nawiążemy współpracę z wiodącymi kancelariami specjalizującymi się w prawie rodzinnym. Partnerstwo to będzie miało dwojaki charakter: zapewnienie wsparcia prawnego pro bono dla beneficjentów programu "Spokojne Rodzicielstwo" oraz merytoryczne konsultacje przy tworzeniu i opiniowaniu projektów ustaw w ramach Filaru II.[1, 1]
- **Ośrodki Terapii Rodzin i Uczelnie Wyższe:** Współpraca z renomowanymi ośrodkami terapeutycznymi oraz wydziałami prawa i psychologii na uniwersytetach jest kluczowa dla utrzymania najwyższych standardów merytorycznych. Partnerzy ci będą zaangażowani w prowadzenie warsztatów, zapewnienie superwizji dla naszego zespołu oraz realizację badań naukowych, które dostarczą dalszych dowodów na skuteczność naszych metod i słuszność postulatów legislacyjnych.[1, 1]

Partnerzy Biznesowi i Finansowi

- **Firmy z Sektora Prawnego i Konsultingowego:** Firmy te są naturalnymi partnerami dla Fundacji. Będziemy dążyć do pozyskania ich jako sponsorów strategicznych w ramach ich polityki CSR i ESG, odwołując się do wspólnych wartości, takich jak praworządność, sprawiedliwość społeczna i wspieranie innowacji.
- **Fundacje Korporacyjne:** Będziemy aktywnie aplikować o granty z fundacji korporacyjnych, koncentrując się na finansowaniu konkretnych, mierzalnych modułów programu "Spokojne Rodzicielstwo", takich jak cykl terapeutyczny dla grupy dzieci czy roczny program warsztatów prawnych dla rodziców.

VI. Strategia Finansowania i Skonsolidowany Budżet

Plan Pozyskiwania Funduszy – Dywersyfikacja i Stabilność

Realizacja ambitnego, dwufilarowego programu wymaga stabilnej i zdywersyfikowanej strategii finansowania, która minimalizuje ryzyko zależności od jednego źródła przychodów. Nasza strategia opiera się na trzech głównych strumieniach finansowania, z których każdy jest dopasowany do specyfiki naszych działań.

- **Granty Publiczne (Krajowe i UE):** Będziemy systematycznie aplikować o środki z programów grantowych oferowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości, Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz z funduszy europejskich (np. FERS). Projekty będą dotyczyć działań związanych ze wsparciem rodzin, przeciwdziałaniem przemocy, budowaniem społeczeństwa obywatelskiego i rzecznictwem na rzecz praw człowieka.¹
- **Fundraising Korporacyjny i Sponsoring:** Aktywnie rozwinimy relacje z sektorem biznesowym. Zamiast ogólnych próśb o wsparcie, będziemy oferować konkretne, atrakcyjne pakiety sponsorskie, takie jak "Sponsor strategiczny reformy alimentacyjnej" lub "Partner modułu terapeutycznego dla dzieci". Pozwoli to firmom na finansowanie jasno zdefiniowanych, mierzalnych celów i komunikowanie swojego zaangażowania w ramach strategii CSR/ESG.¹
- **Crowdfunding i Darczyńcy Indywidualni:** Uruchomimy szeroko zakrojone kampanie fundraisingowe skierowane do opinii publicznej. Wykorzystamy do tego platformy takie jak Zrzutka.pl, która oferuje model bez prowizji dla organizacji pozarządowych, co stanowi kluczową przewagę nad platformami pobierającymi prowizję (np. Donorbox) i maksymalizuje efektywność każdej wpłaty.¹ Narracja tych kampanii będzie oparta na autentycznych, poruszających historiach rodzin objętych wsparciem w ramach Filaru I. Pokażemy realny, ludzki wymiar problemu i skuteczność naszych rozwiązań, budując w ten sposób drabinę zaangażowania: darowizna na pomoc jednemu dziecku (Filar I) będzie pierwszym krokiem do zrozumienia potrzeby wsparcia zmiany systemowej, która pomoże tysiącom dzieci (Filar II).

Budżet Strategiczny (2025–2027)

Poniższa tabela przedstawia skonsolidowany budżet Fundacji na trzyletni okres strategiczny. Łączy ona koszty obu filarów programowych oraz koszty operacyjne, dając pełen i transparentny obraz potrzeb finansowych niezbędnych do realizacji naszej misji.

Tabela 3: Skonsolido- wany Budżet Strategiczn y Fundacji na lata 2025-2027 (PLN)					
Kategoria Kosztowa	2025	2026	2027	Suma na 3 lata	Uwagi
FILAR I: "SPOKOJN E RODZICIEL STWO"	306 900	350 000	400 000	1 056 900	Koszty oparte na pilotażu ¹ , waloryzowa ne i skalowane
- Personel merytorycz ny (terapeuci, prawnicy)	123 200	140 000	160 000	423 200	2 psychologó w, 2 prawników, koordynato r
- Warsztaty i szkolenia (rodzice, specjaliści)	76 000	90 000	110 000	276 000	Zwiększając a się liczba grup i szkoleń

- Terapia i wsparcie dla dzieci	50 000	60 000	70 000	180 000	Grupy wsparcia, terapia indywidualna
- Platforma e-learningowa i materiały	40 000	40 000	40 000	120 000	Utrzymanie i rozwój platformy ¹
- Logistyka i promocja Filaru I	17 700	20 000	20 000	57 700	
FILAR II: "RODZICE = DZIECKO"	220 000	319 000	220 000	759 000	Koszty oparte na planie strategicznym ¹
- Personel projektowy (analityk, prawnik, rzecznik)	120 000	120 000	120 000	360 000	3 etaty
- Koszty legislacyjne i ekspertyzy zewnętrzne	35 000	50 000	30 000	115 000	Opracowanie ustaw, opinie prawne
- Kampania komunikacyjna i	40 000	120 000	40 000	200 000	Intensyfikacja w kluczowym

rzeczniectwo					roku 2026
- Raporty i badania	25 000	29 000	30 000	84 000	
KOSZTY OPERACYJNE I ADMINISTRACYJNE	65 000	70 000	75 000	210 000	Koszty wspólne (biuro, księgowość, zarząd)
SUMA ROCZNA	591 900	739 000	695 000	2 025 900	
Rezerwa (10%)	59 190	73 900	69 500	202 590	
CAŁKOWITY BUDŻET STRATEGICZNY	651 090	812 900	764 500	2 228 490	

VII. System Ewaluacji i Gwarancja Jakości

Nasze działania są oparte na kulturze ciągłego doskonalenia i mierzalnego wpływu. System ewaluacji został zaprojektowany tak, aby monitorować postępy w realizacji celów na obu poziomach – indywidualnym i systemowym – oraz zapewniać najwyższą jakość świadczonych usług.

Zintegrowane Wskaźniki Sukcesu (KPIs)

Poniższa matryca przedstawia kluczowe wskaźniki sukcesu (KPIs), które będą regularnie monitorowane w całym okresie strategicznym. Pozwoli to na ocenę skuteczności naszych działań i podejmowanie decyzji w oparciu o twarde dane.

Tabela 4: Matryca Ewaluacyjna Zintegrowaneg o Programu (KPIs na lata 2025-2027)				
Filar Strategiczny	Cel Strategiczny	Kluczowy Wskaźnik Sukcesu (KPI)	Metoda Pomiaru	Cel na 2027 r.
Filar I	Odbudowa więzi rodzicielskich	Procent rodziców deklarujących poprawę relacji z dzieckiem po udziale w programie.	Walidowane ankiety pre- i post-programowe.	Mierzalna poprawa relacji ¹
Filar I	Poprawa dobrostanu dzieci	Procentowy spadek wskaźników lęku i depresji u dzieci objętych wsparciem.	Kwestionariusze diagnostyczne (np. R-CMAS) przed i po programie.	Mierzalny spadek ¹
Filar I	Wzrost kompetencji profesjonalistów	Odsetek przeszkolonych specjalistów,	Audyt dokumentacji, ankiety	100% wdrożenia ¹

	w	którzy wdrożyli nowe protokoły interwencji w sprawach o alienację.	zwrotne od uczestników szkoleń.	
Filar II	Reforma opieki naprzemiennej	Status projektu ustawy wprowadzającej opiekę naprzemienną jako standard.	Monitoring procesu legislacyjnego.	Ustawa uchwalona.
Filar II	Reforma systemu alimentacyjnego	Status projektu ustawy wdrażającej "Tablice Alimentacyjne 360°".	Monitoring procesu legislacyjnego.	Ustawa uchwalona.
Filar II	Zmiana dyskursu publicznego	Liczba pozytywnych wzmianek w mediach ogólnopolskich o alienacji rodzicielskiej i prawie dziecka do obojga rodziców.	Analiza mediów (monitoring prasy, portali, TV).	Wzrost o 50% 1

Gwarancja Jakości

W celu zapewnienia najwyższych standardów merytorycznych i organizacyjnych, wdrożymy trzy kluczowe mechanizmy gwarancji jakości:

- **Superwizje:** Zespół merytoryczny Filaru I będzie objęty regularnymi, comiesięcznymi superwizjami prowadzonymi przez zewnętrznych, certyfikowanych ekspertów – doświadczonych psychologów rodzinnych i prawników. Pozwoli to na konsultowanie trudnych przypadków, rozwój kompetencji i utrzymanie obiektywizmu.¹
- **Cykl "Feedback Loop":** Po każdym module warsztatowym, szkoleniu czy grupie wsparcia uczestnicy będą proszeni o wypełnienie anonimowych ankiet ewaluacyjnych. Zebrane w ten sposób informacje zwrotne będą na bieżąco analizowane i wykorzystywane do doskonalenia treści i metod pracy, tworząc dynamiczny cykl poprawy jakości.[1, 1]
- **Raportowanie i Transparentność:** Fundacja będzie publikować szczegółowy, roczny raport z działalności, zawierający dane ilościowe i jakościowe z realizacji obu filarów, analizę postępów w osiąganiu KPIs oraz pełne sprawozdanie finansowe. Raport będzie publicznie dostępny, co zapewni pełną transparentność wobec darczyńców, partnerów i opinii publicznej.¹

VIII. Podsumowanie: Innowacyjność i Wpływ Systemowy

Zintegrowany Program Rozwoju Fundacji stanowi unikalny w skali światowej, holistyczny model interwencji społecznej. Jego innowacyjność nie leży w pojedynczych działaniach, ale w **świadomym i strategicznym połączeniu interwencji na poziomie mikro z rzecznictwem na poziomie makro**. Wypełniamy krytyczną lukę w systemie, oferując realną, profesjonalną pomoc "tu i teraz" rodzinom dotkniętym alienacją rodzicielską (Filar I), jednocześnie pracując nad usunięciem systemowych, źródłowych przyczyn tego kryzysu (Filar II).

Nasze podejście jest **radykałnie oparte na dowodach**: czerpiemy z najnowszych, międzynarodowych badań naukowych dotyczących dobra dziecka i efektywności opieki naprzemiennej ¹¹, analizujemy najlepsze praktyki w zakresie prawa rodzinnego z innych krajów ¹⁹, a nasze propozycje legislacyjne są bezpośrednią, konstruktywną odpowiedzią na bieżące, udokumentowane porażki polskiego systemu.¹⁴ Naszym celem jest jednoznaczne nazwanie i zwalczanie alienacji rodzicielskiej jako destrukcyjnej formy przemocy, co pozycjonuje nas jako nowoczesną i wiarygodną organizację ekspercką.

Przechodzimy od reaktywnego "gaszenia pożarów" do proaktywnego **projektowania całego**

ekosystemu wsparcia, w którym prawo chroni, instytucje pomagają, a rodzice mają kompetencje do współpracy. Nasz program jest zaprojektowany jako **samowzmacniający się system**: przeszkoleni profesjonaliści stają się ambasadorami zmiany w swoich środowiskach, a sukcesy legislacyjne ułatwiają i usprawniają pracę z rodzinami. W perspektywie długoterminowej, nasza działalność ma na celu nie tylko pomoc setkom konkretnych dzieci, ale fundamentalną i trwałą poprawę losu wszystkich dzieci na świecie, które doświadczają rozstania rodziców.

Cytowane prace

1. Program wsparcia rodziców po rozstaniu_.docx
2. Rzeczniczka Praw Dziecka apeluje do resortu sprawiedliwości o poprawę funkcjonowania OZSS, otwierano: września 11, 2025, <https://brpd.gov.pl/2025/01/13/rzeczniczka-praw-dziecka-apeluje-do-resortu-sprawiedliwosci-o-poprawe-funkcjonowania-ozss/>
3. Założenia reformy dotyczącej funkcjonowania opiniodawczych zespołów sądowych - Gov.pl, otwierano: września 11, 2025, <https://www.gov.pl/attachment/00debcd6-139f-4a16-8bad-1f7d1f979c38>
4. Co z reformą OZSS? RPD pyta, resort sprawiedliwości odpowiada ..., otwierano: września 11, 2025, <https://brpd.gov.pl/2025/02/20/co-z-reforma-ozss-rpd-pyta-resort-sprawiedliwosci-odpowiada/>
5. Plan pracy NIK w 2025 roku – w centrum uwagi bezpieczeństwo, finanse, zdrowie i ochrona środowiska, otwierano: września 11, 2025, <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/plan-pracy-nik-2025.html>
6. Plan kontroli NIK na 2025 rok – priorytety to bezpieczeństwo, finanse i zdrowie, otwierano: września 11, 2025, <https://wartowiedziec.pl/serwis-glowny/aktualnosci/75144-plan-kontroli-nik-na-2025-rok-priorytety-to-bezpieczenstwo-finance-i-zdrowie>
7. Plan kontroli NIK na 2025 r. Rozświetlamy Polskę i Cyberbezpieczny Samorząd pod lupą, otwierano: września 11, 2025, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/aktualnosci/plan-kontroli-nik-na-2025-r-rozswietlamy-polske-i-cyberbezpieczny-samorząd>
8. Stan opieki naprzemiennej w Szwecji i innych krajach w świetle doświadczeń ostatnich dwudziestu lat. Sytuacja dzieci na p, otwierano: września 11, 2025, <https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/6223/plik/oe-379.pdf>
9. Rodzina jako wspólna sprawa – opieka współdzielona w perspektywie dzieci, otwierano: września 11, 2025, <https://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/download/866/711>
10. Opieka naprzemienna nad dzieckiem– Co warto wiedzieć w 2025 roku? - Adwokat Tarnów, otwierano: września 11, 2025, <https://kancelaria-prawna.info.pl/opieka-naprzemienna/>
11. Rozwój dorobku naukowego w tematyce opieki naprzemiennej, otwierano: września 11, 2025,

https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatinicjatywypliki/790/5/776_o_bywatel_8_zalacznik.pdf

12. Opieka naprzemienna - jak wpływa na alimenty? | Adwokat Ambicki, otwierano: września 11, 2025, <https://adwokat-ambicki.pl/opieka-naprzemienna-czym-jest-i-wplyw-na-alimenty/>
13. Dobro dziecka priorytetem w orzecznictwie rodzinnym - Ministerstwo ..., otwierano: września 11, 2025, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/dobro-dziecka-priorytetem-w-orzecznictwie-rodzinnym>
14. Tablice alimentacyjne wycofane przez ministerstwo. Alimenty wyższe od zarobków, otwierano: września 11, 2025, <https://businessinsider.com.pl/prawo/tablice-alimentacyjne-wycofane-przez-ministerstwo-alimenty-wyzsze-od-zarobkow/rtgf73c>
15. Iskrzy po ujawnieniu tablicy alimentacyjnej. "Musimy dać sądom swobodę", otwierano: września 11, 2025, <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-iskrzy-po-ujawnieniu-tablicy-alimentacyjnej-musimy-dac-sadom,nld,22168508>
16. Tablice alimentacyjne miały pomóc, wywołały burzę. Rzecznik Praw Dziecka komentuje, otwierano: września 11, 2025, <https://www.money.pl/gospodarka/tablice-alimentacyjne-mialy-pomoc-wywolaly-burze-rzecznik-praw-dziecka-komentuje-7182065406319200a.html>
17. Tabela z Düsseldorfu: tyle wyniosą alimenty na dzieci w se... - FAMILIENPORTAL.NRW, otwierano: września 11, 2025, <https://www.familienportal.nrw.pl/separacja/nowy-stol-dusseldorf>
18. Tabele alimentacyjne w innych krajach. Ile płacą Niemcy i Francuzi? - Money.pl, otwierano: września 11, 2025, <https://www.money.pl/gospodarka/tabele-alimentacyjne-w-innych-krajach-ile-placa-niemcy-i-francuzi-7182071831177824a.html>
19. Rechtsanwältin Neue Düsseldorfer Tabelle 2025: Höhere Unterhaltsbeträge für Kinder Köln, otwierano: września 11, 2025, <https://ak-legal.de/en/rechtsbeitraege/neue-duesseldorfer-tabelle-2025-hoehere-unterhaltsbeträge-fuer-kinder/>
20. Düsseldorf table: This is how much maintenance separation c... - FAMILIENPORTAL.NRW, otwierano: września 11, 2025, <https://www.familienportal.nrw/en/separation/new-dusseldorf-table>
21. Alienacja rodzicielska a przemoc emocjonalna – podejście systemowe w diagnozie problemu - Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka, otwierano: września 11, 2025, <https://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/download/825/673>
22. Anxiety in Children: The Contribution of Parental Characteristics - PMC - PubMed Central, otwierano: września 11, 2025, <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12109779/>
23. Jak chronić dziecko przed alienacją rodzicielską? - Adwokat Małgorzata Durlej-Piotrowska, otwierano: września 11, 2025, <https://adwokatmdp.pl/jak-chronic-dziecko-przed-alienacja-rodzicielska/>

24. ALIENACJA RODZICIELSKA - POTĘŻNA KRZYWDA DLA DZIECKA - Jakubiec i Wspólnicy, otwierano: września 11, 2025, <https://jakubeciwspolnicy.pl/alienacja-rodzicielska/>
25. ALIENACJA RODZICIELSKA I JEJ NEGATYWNE SKUTKI ORAZ PROBLEMY DZIECKA WYCHOWYWANEGO PRZEZ JEDNEGO RODZICA - Google Sites, otwierano: września 11, 2025, <https://sites.google.com/site/maciejwojewodka/alienacja-rodzicielska-i-jej-negatywne-skutki-oraz-problemy-dziecka-wychowanego-przez-jednego-rodzica>
26. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego dotyczące korzystania z pojęcia zespołu alienacji rodzicielskiej | Aktualności | Polskie Towarzystwo Psychiatryczne., otwierano: września 11, 2025, https://psychiatria.org.pl/news,tekst,499,stanowisko_polskiego_towarzystwa_psychiatrycznego_dotyczace_korzystania_z_pojecia_zespołu_alienacji_rodzicielskiej
27. ALIENACJA RODZICIELSKA NIE JEST wpisana do ICD 11, wręcz przeciwnie, została, otwierano: września 11, 2025, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/public/k10/dokumenty/konsultacje/konsultacje_do_ustaw/063/063_obywatel_87.pdf
28. Parental alienation - World Health Organization (WHO), otwierano: września 11, 2025, <https://www.who.int/standards/classifications/frequently-asked-questions/parental-alienation>
29. Zespół alienacji rodzicielskiej – Wikipedia, wolna encyklopedia, otwierano: września 11, 2025, https://pl.wikipedia.org/wiki/Zesp%C3%B3%C5%82_alienacji_rodzicielskiej
30. Untitled - Gov.pl, otwierano: września 11, 2025, <https://www.gov.pl/attachment/5ad498af-940d-4fa8-a9de-aa4ad9b36beb>
31. Poland Joint Stakeholder Report for the United Nations Universal Periodic Review - The Advocates for Human Rights, otwierano: września 11, 2025, <https://www.theadvocatesforhumanrights.org/Res/TAHR%20WRC%20Poland%20OUPR%20Women's%20and%20Refugee%20Rights%20Draft%20Matrix.pdf>
32. The harmful effects of using the term 'parental alienation syndrome' | P-000136/2023 | European Parliament, otwierano: września 11, 2025, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2023-000136_EN.html
33. GREVIO - FEDERA Fundacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, otwierano: września 11, 2025, <https://federa.org.pl/wp-content/uploads/2021/09/GREVIO-Baseline-report-on-Poland.pdf>
34. Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem, otwierano: września 11, 2025, <https://unwomen.de/tcl-content/uploads/2023/06/G2307018-Report-of-the-Special-Rapporteur-on-violence-against-women-and-girls-its-causes-and-consequences-Reem-Alsalem-2023.pdf>